

нормах, які регламентують порядок призначення суддів, дає підґрунтя до зловживань з боку посадових осіб, здійснення тиску на процес формування суддівського корпусу.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України, документ 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
(дата звернення: 12.02.2021);
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII.
Дана оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.02.2021).
3. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 № 1798-VIII. Дана оновлення 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 12.02.2021).

Пяничук Марія Сергіївна
курсант 3-го курсу
Дніпротперовський державний університет
внутрішніх справ
науковий керівник: **Черняк Наталія Петрівна**
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпротперовський державний університет
внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ДІЗНАВАЧА У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ**

Вивчення та належне правове регулювання діяльності органів досудового розслідування, є одним із важливих питань науки, законодавчої та правозастосовної діяльності, в особливості після прийняття 1 липня 2020 року чинного закону, що передбачає запровадження такого інституту, як кримінальні проступки. І враховуючи те, що вже сьогодні правоохоронні органи здійснюють кримінальне провадження щодо кримінальних проступків у формі дізнання,

вивчення статусу дізнавача, як суб'єкта у кримінальному процесі й учасника кримінального провадження, є вкрай важливим та потребує додаткових наукових розвідок та правового регулювання.

Інститут дізнання досліджувався у багатьох наукових роботах, які проводилися без урахування змін, що передбачені вищезазначеним законом, а статус дізнавача, у зв'язку з його новизною, і взагалі досі потребує ретельного аналізу. І тому, відповідно, головною ціллю, яку ми поставили перед собою під час написання даної роботи, є отримання нових наукових результатів, спрямованих на вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України, щодо запровадження інституту дізнання та правильного правового врегулювання процесуального статусу дізнавача, як нового суб'єкта кримінального процесу.

Об'єктом нашого дослідження є Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-VIII, що набрав чинності 01 липня 2020 року (далі Закон), і яким передбачено низку змін у КУпАП, ККУ та КПК України, що стосуються питань дізнання та такого суб'єкта, як дізнавач. Також під об'єкт нашого дослідження підпадає і чинний КПК України. Основними методами дослідження даної роботи є аналіз основних положень даного Закону, порівняння його з відповідними статтями Кримінального процесуального кодексу України, що і призведе до з'ясування проблемних аспектів даного питання.

Згідно із прийняттям вищезазначеного Закону відбулось реформування системи норм кримінального права України, в яких, як уже зазначалось вище, було запроваджено інститут «кримінальних проступків», а у чинному КПК визначається процедура дізнання щодо таких кримінальних правопорушень.

Сенсом запровадження такої особливої форми досудового розслідування, як дізнання може бути розвантаження слідства і спрощення процедури розслідування для проступків, що не несуть значної суспільної небезпеки. Також, якщо зосередити усі зусилля професійних слідчих на протидії більш тяжким

злочинам, можна таким чином забезпечити їх ефективну роботу у досудовому розслідуванні.

Загалом, дізнавач, згідно із п.4-1 ст.3 нової редакції КПК України – це «службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків».

А от у тексті Закону спостерігається плуралістичний підхід до визначення суб'єктів, уповноважених проводити дізнання. У частині 3 статті 38 КПК України передбачено, що дізнання можуть здійснювати як підрозділи дізнання, так і решта уповноважених осіб інших підрозділів. У зазначеному проекті надається змістовне визначення дізнавача, яким є службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених КПК України, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків.

З огляду на зміст цих положень виникає враження, що дізнання зможуть проводити не лише працівники підрозділів дізнання, але й інші посадові особи, які будуть уповноважені відомчими нормативно-правовими актами оформлювати матеріали за кримінальними проступками (співробітники оперативних підрозділів та превентивної діяльності). На нашу думку, такий неоднозначний підхід може призвести до різного роду колізій при визначенні процесуального статусу осіб, уповноважених провадити дізнання.

Водночас, з аналізу зазначеної норми видно, що законодавець пропонує знову повернутися до здійснення дізнання суб'єктами, для яких ця діяльність не є основною, тобто дізнання будуть здійснювати працівники оперативних підрозділів, дільничні офіцери поліції та інші співробітники підрозділів поліції.

На наш погляд, це є невірним рішенням, як з практичної, так і з теоретичної точки зору, і суб'єктом здійснення дізнання у кримінальному судочинстві України варто розглядати тільки штатного дізнавача. Штатний дізнавач, як єдиний суб'єкт здійснення дізнання, матиме це за основне завдання, тому набуде належних для цього професійних якостей та досвіду роботи, що буде сприяти якісному і швидкому розслідуванню кримінальних проступків.

Ще одним прикладом невідповідності Закону із КПК України може послугувати, те що законодавець у Законі не зовсім достатньо уваги приділив повноваженням дізнавача щодо оскарження письмових указівок прокурора до прокурора вищого рівня, зобов'язавши при цьому виконувати такі доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі. Також, на жаль, законодавець у ч. 2 ст. 312 чинного КПК України наділяє такими повноваженнями тільки слідчого.

А саме, відповідно до ст. 40-1 ЗУ № 2617-VIII дізнавач уповноважений:

- 1) починати дізнання за наявності підстав, передбачених КПК України;
- 2) проводити огляд місця події, обшук затриманої особи, опитувати осіб, вилучати знаряддя і засоби вчинення правопорушення, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку або виявлені під час затримання, а також проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, установлених КПК України;
- 3) доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій у випадках, установлених КПК України, відповідним оперативним підрозділам;
- 4) звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій;
- 5) повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру у вчиненні кримінального проступку;

б) за результатами розслідування складати обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокуророві на затвердження;

7) ухвалювати процесуальні рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, зокрема щодо закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених статтею 284 КПК України;

8) здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України.

У ч. 3 вищевказаної статті зазначено, що дізнавач зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються в письмовій формі, але про незаконні такі вказівки нічого не згадується, хоча дізнавач несе відповідальність за законність проведення дізнання.

Отже, успішне створення та організація діяльності органів дізнання буде можливим лише після повного узгодження чинного законодавства України та відомчих нормативно-правових актів. *Крім того, доцільним можна вважати розробку відповідних методичних рекомендацій для майбутніх поліцейських кадрів інституту дізнання.*

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text> (дата звернення 20.02.2021 р.)

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 20.02.2021 р.)

3. Набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». URL <https://court.gov.ua/press/news/962598/> (дата звернення 20.02.2021 р.)